

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Empowered lives.
Resilient nations.

STUDIU
privind hotărârile judecătorești pe infracțiunile de corupție,
adoptate în anii 2013 – 2017

Chișinău

2017

Autor: Raisa Botezatu

Acest Studiu a fost elaborat la comanda Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în cadrul Proiectului ”Consolidarea funcției de prevenire a corupției și a funcției analitice ale Centrului Național Anticorupție (CNA)” implementat cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei. Toate opiniile aparțin autorilor și nu reprezintă neapărat poziția oficială a PNUD-Moldova, Guvernului Republicii Moldova sau afiliaților acestuia.

Chișinău 2018

Lista abreviaturilor

CA – Curtea de Apel

CEDO – Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

CSJ – Curtea Supremă de Justiție

CtEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului

CP – Cod penal

CPP – Cod de procedură penală

MAI - Ministerul Afacerilor Interne

u.c. – unități convenționale

o.u.r. – organ de urmărire penală

AVR – acord de recunoaștere a vinovăției

Cuprins

I. Introducere	4
1.1. Metodologia realizării studiului	5
1.2. Eșantionul studiat	5
1.2. Publicarea hotărîrilor judecătorești.	6
II. Judecarea cauzelor pe infracțiuni de corupție.	9
2.1 Procedura de judecare a cauzelor	9
2.2 Judecarea cauzelor pe infracțiuni de corupție în proceduri speciale	9
2.3. Soluțiile adoptate de instanțe.	10
2.4 Încadrarea juridică definitivă a infracțiunilor	15
2.5. Pedepsele aplicate pentru infracțiuni de corupție	17
2.6. Aplicarea confiscării și a hotărîrii cu privire la corpurile delictive	18
III. Procesul de individualizare a pedepselor	20
3.1 Considerații generale	20
3.2. Liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională (art. 55 CP)	20
3.3 Aplicarea pedepsei mai blîndă decît cea prevăzută de lege (art. 79 CP).	21
3.4. Suspendarea executării pedepsei (art. 90 CP)	22
3.5. Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate (art. 65 CP).	22
3.6. Alte încălcări stabilite în cadrul Studiului.	23
IV. Concluzii și recomandări	25

I. Introducere

În anul 2012 la inițiativa CNA și a Procuraturii Generale a RM cu suportul CSJ și a asistenței din partea Proiectului MIAPAC și a Misiunii EUHLPAM au fost examinate toate dosarele de corupție pe care a fost pronunțată o soluție definitivă și irevocabilă de către instanțele de judecată în perioada 2010-2012 (primele 6 luni). Studiul s-a finalizat cu anumite concluzii și recomandări referitor la necesitatea perfecționării cadrului legal ce reglementează răspunderea penală și contravențională pentru actele de corupție, în sensul sporirii sancțiunilor și limitarea posibilităților de a aplica prevederile art. art. 55, 79, 90 și 94 CP pentru infracțiunile de corupție, s-a menționat necesitatea perfecționării hotărârilor explicative ale Plenului CSJ “Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru corupere pasivă ori activă” nr.5 din 30.03.2009, „Cu privire la aplicarea în practica judiciară a principiului individualizării pedepsei penale” nr.16 din 31 mai 2004; „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției” nr.6 din 24.12.2010, etc.

De asemenea, s-a recomandat elaborarea unei hotărâri explicative a Plenului CSJ pe individualizarea pedepsei pe infracțiunile de corupție cu o analiză detaliată a elementelor de individualizare a pedepselor pe baza criteriilor generale prevăzute la art.75 CPP precum și elaborarea unui ghid de individualizare a pedepselor pe infracțiuni de corupție etc.

După publicarea Studiului din 2013 Parlamentul RM prin Legea 326 din 23.12.2013 a operat modificări în legislația penală prin care a sporit sancțiunile pentru infracțiunile de corupție, atribuind, astfel, majorității acestor infracțiuni categoria de infracțiuni grave, ceea ce face imposibilă aplicarea prevederilor art. 55 Cod penal și mai dificilă aplicarea prevederilor art. 79 CP.

La 11.11.2013 Plenul CSJ a adoptat hotărârea explicativă „Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale”, fiind abrogată hotărârea din 31.05.2004. La 15.12.2013 Plenul CSJ a adoptat hotărârea „Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP de către instanțele judecătorești”, prevederi care tot mai frecvent se aplică la judecarea cauzelor pe infracțiuni de corupție și la stabilirea pedepsei pentru aceste infracțiuni, iar la 22.12.2014 a fost adoptată hotărârea Plenului „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție”, fiind abrogată hotărârea din 30.03.2009.

Întru realizarea recomandărilor Studiului din 2013 de asemenea Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție la 14.12.2013 a publicat pe situl CSJ Recomandarea nr. 61 „Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale în cauzele de corupție”.

În anul 2015 a fost elaborat „Ghidul cu privire la aplicarea pedepselor” în parteneriat cu Colegiul penal al CSJ cu suportul ABA ROLI și cu susținere financiară a Departamentului de Stat al SUA. Lansarea Ghidului a avut loc prin seminare privind utilizarea Ghidului, în care au fost antrenați toți judecătorii din țară.

În 2016 a fost efectuat un nou Studiu al hotărârilor judecătorești pe infracțiunile de corupție adoptate în anii 2013 – 2015 cu scopul de a verifica cum se realizau concluziile și recomandările Studiului exercitat pe dosarele de corupție pe anii 2010 – 2012, ce efect au avut modificările legislației penale, a prevederilor hotărârilor Plenului CSJ asupra practicii judiciare pe categoria de dosare pe infracțiuni de corupție.

Prezentul Studiu este o continuare a analizei practicii judiciare pe infracțiunile de corupție pe anii 2016 – 2017 cu scopul de a afla cum au influențat actul de justiție pe această categorie de dosare modificările în legislație hotărârile Plenului CSJ adoptate între timp, Ghidurile privind individualizarea pedepsei precum și recomandările studiilor precedente.

1.1. Metodologia realizării studiului

Studiul prezent s-a realizat pe copiile sentințelor și a deciziilor instanțelor ierarhic superioare care au fost publicate pe siturile instanțelor, selectate de pe Portalul instanțelor naționale de judecată <http://instante.justice.md/> și din Jurisprudența CSJ http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php

Studierea fiecărei hotărâri judecătorești începea cu analiza calității publicării hotărârilor pe siturile instanțelor. În cazurile în care părțile au utilizat căile de atac s-a făcut o analiză minuțioasă a etapelor de judecare a cauzelor în instanțele de fond, apel și/sau recurs.

Fiecare hotărâre judecătorească a fost supusă unei analize conform următorilor indicatori:

- Numărul dosarului,
- Numele și prenumele persoanei în privința căreia a fost adoptată hotărârea;
- Funcția în care persoana a săvârșit infracțiunea;
- Învinuirea înaintată persoanei de OUP;
- Instanța care a adoptat hotărârea;
- Data adoptării hotărârii, numele judecătorului/judecătorilor care au adoptat hotărârea;
- Soluția dată de instanță;
- Procedura utilizată (generală/specială);
- Încadrarea juridică a faptei constatate de către instanță;
- Individualizarea pedepsei de către instanță conform criteriilor generale prevăzute de art. 75 CP;
- Pedepsa aplicată persoanei;
- Cine a declarat apel/recurs;
- Temeiul apelului/recursului;
- Instanța care a soluționat apelul/recursul;
- Data deciziei instanței de apel/recurs;
- Soluția instanței de apel/recurs.

Dat fiind că autorul prezentului studiu a participat și la studiile precedente, analiza hotărârilor judecătorești s-a efectuat prin prisma recomandărilor făcute în Studiile anterioare și s-a verificat cum au fost implementate noile prevederi legale și hotărârile explicative ale Plenului CSJ.

1.2 Eșantionul studiat

Studiul pe anii 2010 – 2012 s-a efectuat pe baza dosarelor penale solicitate de către CSJ de la instanțele de judecată cu hotărâri irevocabile, Studiul pe anii 2013 – 2015 s-a realizat pe copiile sentințelor și a deciziilor instanțelor ierarhic superioare care au fost publicate pe siturile instanțelor, dar dat fiind că multe din sentințe nu erau publicate, unele copii ale acestora au fost selectate de către colaboratorii CNA pe baza listelor întocmite de către colaboratorii Procuraturii Anticorupție, din procedurile procurorilor care participau pe această categorie de dosare, susținând învinuirea pe cazurile respective.

Pentru Prezentul Studiu au fost analizate hotărârile judecătorești selectate de pe Portalul instanțelor naționale de judecată <http://instante.justice.md/> și din Jurisprudența CSJ http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php

Dat fiind că la momentul redactării Studiului pe hotărârile pe anii 2013 – 2015 multe din ele erau contestate în instanțele ierarhic superioare și încă erau în proces de judecare acum au fost selectate și studiate suplimentar decizii ale CA și CSJ pe sentințele din acea perioadă astfel că datele din acea perioadă s-au schimbat și în prezentul Studiu vor fi expuse concluzii reieșind din datele ce rezultă și din hotărârile judecătorești studiate suplimentar care erau publicate la momentul întocmirii prezentului studiu.

Astfel, pe anul 2013 au fost studiate:

- sentințe în privința a 148 persoane, dintre care 34 (23%) femei;
- decizii ale instanței de apel în privința a 67 persoane (45%);

- decizii ale instanței de recurs împotriva sentințelor pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul – pe 9 persoane (6%);
- decizii ale instanței de recurs după apel în privința a 46 persoane (31%)

Pe anul 2014 au fost studiate:

- sentințe pe 142 persoane, dintre care 32 (22%) femei;
- decizii ale instanței de apel în privința a 90 persoane (63%);
- decizii ale instanței de recurs împotriva sentințelor pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul – pe 12 persoane (8%);
- decizii ale instanței de recurs în privința a 60 persoane (42%).

Pe anul 2015 au fost studiate:

- sentințe pe 225 persoane, dintre care 38 (17%) femei;
- decizii ale instanței de apel în privința a 118 persoane (52%);
- decizii ale instanței de recurs împotriva sentințelor pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul – pe 8 persoane (3%);
- decizii ale instanței de recurs în privința a 66 persoane (29%).

Pe anul 2016 au fost studiate:

- sentințe în privința a 177 persoane, dintre care 34 (19%) femei;
- decizii ale instanței de apel în privința a 85 persoane (48%);
- decizii ale instanței de recurs împotriva sentințelor pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul – pe 3 persoane (1,7%);
- decizii ale instanței de recurs în privința a 40 persoane (22%).

Pe anul 2017 au fost studiate:

- sentințe pe 251 persoane, dintre care 35 (14%) femei;
- decizii ale instanței de apel în privința a 35 persoane;
- decizii ale instanței de recurs în privința a 3 persoane.

Contestarea sentințelor și rezultatul judecării acestora pe anul 2017 nu poate fi calculat din cauza că multe din contestații se află în proces de judecare în instanțele ierarhic superioare.

Deci, au fost studiate pe anii 2016 – 2017 - 507 hotărâri judecătorești pe 428 persoane și suplimentar studiate pe anii 2013 – 2015 încă 320 hotărâri.

În total în cadrul prezentului Studiu au fost selectate și examinate 827 hotărâri judecătorești.

Studiul s-a efectuat pe persoane, necătfnd la faptul că multe din persoane au fost condamnate pentru săvârșirea a două, trei sau chiar și mai multe infracțiuni, deoarece scopul studiului era de a afla cum instanțele au implementat recomandările Studiilor precedente referitor la individualizarea pedepselor persoanelor condamnate.

1.2. Publicarea hotărârilor judecătorești.

Conform prevederilor art. 10 din Legea nr. 514 din 6.07.1995 privind organizarea judecătorească, hotărârile judecătorești, ale curților de apel și ale Curții Supreme de Justiție se publică pe pagina web din internet¹.

Modul de publicare a hotărârilor judecătorești a fost stabilit prin Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești, aprobat de către Consiliul Superior al Magistraturii prin hotărârea nr. 472 din 21.12.2008².

¹ <http://instante.justice.md/>

² http://www.csm.md/files/Acte_normative/publicare%20a%20hotaririlor%20judecatoresti%20pe%20pagina%20web.pdf

Prin hotărîrea CSM nr.432/19 din 21.06.2016 a fost aprobat noul Regulament privind modul de publicare a hotărîrilor judecătorești pe portalul unic al instanțelor judecătorești³

La 10 octombrie 2017 Consiliul Superior al Magistraturii a votat pentru intrarea în vigoare a noului Regulament privind modul de publicare a hotărîrilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție⁴.

În temeiul acestor acte normative, publicarea hotărîrilor judecătorești are ca scop asigurarea accesului liber al cetățenilor la informație cu privire la înfăptuirea justiției și asigurarea transparenței activității instanțelor de judecată, astfel asigură dreptul cetățenilor de a asista la un proces în sala de ședințe și de a avea acces la toate informațiile legate de un astfel de proces, în condițiile în care acestea nu constituie o excepție de confidențialitate prevăzută de lege.

Pentru realizarea acestui drept, conform Regulamentului din 2016 asistentul judiciar era obligat:

- să plaseze în PIGD hotărîrea judecătorească și să o salveze cu statut final;
- la necesitate, să depersonalizeze hotărîrea judecătorească;
- să asigure publicarea hotărîrii judecătorești prin intermediul PIGD.

Totodată Regulamentul nu a specificat modul de depersonalizare, care informație urmează a fi depersonalizată, deși, în Regulamentul din 2008 era specificat care informație urma a fi depersonalizată.

Instanțele sunt obligate să publice hotărîrile judecătorești în întregime pe pagina web cu excepția hotărîrilor emise în cauzele în care sunt implicați minorii, în care se conțin informații ce constituie secret de stat, taină comercială sau informații a cărei divulgare este interzisă prin lege, hotărîrile privind adopția, precum și sentințele privind infracțiunile sexuale.

Instanța de judecată, reieșind din caracterul informației din textul hotărîrii ce vizează patrimoniul părților, dreptul succesoral, viața intimă, familială, și private, precum și alte informații care necesită a fi protejate, dispune depersonalizarea hotărîrilor și încheierilor la publicarea acestora pe portalul unic. În celelalte cazuri, părțile și alți participanți la proces pot depune oricând cererea privind depersonalizarea hotărîrii sau încheierii judecătorești, dar nu mai târziu de data pronunțării și transmiterii acesteia pentru publicare pe portalul unic al instanțelor de judecată. Depersonalizarea hotărîrii sau încheierii judecătorești va avea loc în baza cererii avizate de către judecător sau președintele instanței.

De asemenea în Regulamentul din 2016 nu este specificat prin care act instanța se expune asupra cererii de depersonalizare a hotărîrii judecătorești

În cazul publicării hotărîrilor judecătorești pe infracțiunile de corupție apare un conflict între câteva drepturi fundamentale protejate de CEDO: dreptul la un proces echitabil (art. 6), dreptul la informație (art. 8) și dreptul la respectarea vieții private și familiale. Conform jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului (CtEDO) persoanele publice se bucură de un grad mai limitat de protecție a vieții private decât celelate persoane. În asemenea situații instanțele de judecată în actul de soluționare a cererii de depersonalizare a hotărîrii judecătorești urmează să motiveze care drept fundamental menționat mai sus prevalează și din ce motive instanța ajunge la concluzia necesității depersonalizării hotărîrii respective.

În absoluta majoritate infracțiunile de corupție sunt săvârșite de persoane publice, care după cum s-a menționat, conform jurisprudenței CtEDO, se bucură de un grad mai limitat de protecție a vieții private decât celelate persoane. Necătfînd la aceasta, în anii 2016 – 2017 s-a constatat că din hotărîrile analizate în jur de 70% au fost depersonalizate, deși nu era nici un temei pentru a le depersonaliza, în orice caz nu este nici un act al instanței prin care s-ar fi argumentat necesitatea depersonalizării hotărîrilor.

³ http://www.csm.md/files/Acte_normative/Legislatia/Interne/Regulamentul_hotariri_portal_judecatoresc.pdf

⁴ <http://despre.csj.md/index.php/despre-curtea-suprema-de-justitie/mass-media-si-relatiile-cu-publicul/1149-noul-regulament-privind-modul-de-publicare-a-hotararilo-judecatoressti-pe-portalul-national-al-instantelor-de-judecata-si-pe-pagina-web-a-curtii-supreme-de-justitie>

S-a constatat că una și aceeași instanță, chiar și unul și același judecător unele hotărâri pe infracțiuni de corupție le depersonalizează, altele nu, fără a argumenta necesitatea depersonalizării. Mai mult ca atât, s-au constatat cazuri când datele persoanelor condamnate au fost depersonalizate, iar numerele de identificare de stat ale persoanelor, - informație care urmează a fi protejată de publicitate, au fost publicate.

Sunt cazuri când instanța de fond publică hotărârea depersonalizată, iar instanța ierarhic superioară, adoptând hotărâre pe aceeași cauză, o publică integral, fără a o depersonaliza.

În unele cazuri instanțele au depersonalizat nu doar datele cu caracter personal ale condamnatului, dar și numărul hotărârii, denumirea instanței care a adoptat hotărârea, numele judecătorului (judecătorilor), procurorului, avocatului, locul unde a activat persoana publică și funcția pe care a folosit-o la săvârșirea infracțiunii de corupție, chiar și suma de bani preținși și primiți ilegal în unele cazuri sunt „depersonalizate”, ceea ce contravine prevederilor Regulamentului menționat.

În asemenea situații hotărârile judecătorești își pierd sensul și nu are nici un efect publicarea acestora nici pentru instanțe pentru a unifica practica judiciară și nici pentru publicul larg. Astfel, nu este atins scopul asigurării accesului liber al cetățenilor la informație cu privire la înfăptuirea justiției și asigurării transparenței activității instanțelor de judecată pe această categorie de dosare.

Recomandare: de revăzut Regulamentul CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, adoptat la 10.10.2017 cu expunerea unui mecanism clar de publicare a hotărârilor judecătorești și condițiile de depersonalizare a acestora.

II. Judecarea cauzelor pe infracțiuni de corupție.

Studiul a demonstrat o atitudine mult mai serioasă a judecătorilor la efectuarea actului de justiție pe această categorie de infracțiuni. În mare parte hotărârile judecătorești sunt mult mai bine argumentate, inclusiv și la individualizarea pedepselor, recomandările Studiilor precedente sunt luate în considerație de către instanțe la adoptarea hotărârilor.

2.1 Procedura de judecare a cauzelor

Analiza hotărârilor studiate demonstrează că în procedură generală au fost judecate în anul 2016 – 80 persoane (45%), iar în procedură specială - 97 persoane (55%)

În 2017 în procedură generală au fost judecate cauzele a 77 persoane (31%), iar în procedură specială - în privința a 174 persoane (69%).

Situația judecării cauzelor în procedură generală și specială pe anii 2013 - 2017 este reflectată în tabelul nr.1.

Tabelul nr. 1

Anul	Nr total al persoanelor în privința cărora au fost studiate hotărârile	Persoane judecate în procedură generală	%	Persoane judecate în procedură specială	%
2013	148	86	58%	62	42%
2014	142	82	58%	60	42%
2015	225	139	60%	92	40%
2016	177	80	45%	97	55%
2017	251	77	31%	174	69%

Se constată o sporire semnificativă a numărului de cauze judecate în procedura simplificată, deoarece persoanele pentru infracțiuni de corupție în marea majoritate sunt reținute în flagrant delict, recunosc vinovăția și au o situație mai favorabilă prin procedura prevăzută de art. 364¹ CPP, conform căreia li se reduc cu o treime limitele maxime și minime din sancțiunile prevăzute de lege pentru infracțiunea respectivă a închisorii sau a muncii neremunerată în folosul comunității și cu o pătrime se reduc limitele amenzii.

2.2 Judecarea cauzelor pe infracțiuni de corupție în proceduri speciale

Analiza hotărârilor judecătorești pe ultimii ani a demonstrat că numărul persoanelor judecate în procedură simplificată este în creștere față de persoanele judecate în procedură generală. Totodată de la an la an se observă o creștere a numărului persoanelor care au acceptat judecarea cauzelor pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală (art. 364¹ CPP) față de numărul persoanelor judecate în procedură specială în baza acordului de recunoaștere a vinovăției (art. 80 CP).

Dacă în anul 2013 numărul cazurilor de judecare în ambele proceduri speciale era de 62 persoane dintre care în procedura ARV –52% iar în procedura 364¹ CPP – 48%, aproape egal, în anul 2014 procedura ARV s-a redus la 37%, iar procedura prevăzută de art. 364¹ CPP a sporit până la 63%, pe când în anul 2015 în procedura ARV doar dosarele a 15% de persoane au fost judecate, iar procedura prevăzută de art. 364¹ CPP a sporit până la 85% din dosarele judecate în procedură specială.

În anul 2016 –în procedură specială au fost judecate dosarele a 97 persoane dintre care: prin acord de recunoaștere a vinovăției doar dosarele a 5 persoane (5%) și prin procedura prevăzută

de art. 364¹ CPP (în baza probelor administrate la faza de urmărire penală) – dosarele a 92 persoane (95%).

În anul 2017 în procedură specială au fost judecate cauzele în privința a 174 persoane, dintre care: prin acord de recunoaștere a vinovăției – doar 11 persoane (6%) și prin procedura prevăzută de art. 364¹ CPP – 163 persoane (94%).

Tablelul nr. 2 Judecarea cauzelor în procedură specială

Anul	Nr total al persoanelor judecate în procedură specială	Persoane judecate în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției	%	Persoane judecate în procedura art. 364 ¹ CPP	%
2013	62	32	52%	30	48%
2014	60	22	37%	38	63%
2015	92	14	15%	78	85 %
2016	97	5	5%	92	95%
2017	174	11	6%	163	94%

Reducerea masivă a numărului de persoane care au acceptat procedura ARV se explică prin faptul că prin procedura ARV puteau fi judecate doar cazurile de infracțiuni ușoare, mai puțin grave și grave și la stabilirea pedepsei se reducea doar limita maximă a pedepsei cu o treime pentru infracțiunea respectivă. Totodată, începând cu anul 2013 a fost modificată legislația penală privitor la infracțiunile de corupție prin sporirea considerabilă a sancțiunilor, astfel că multe din infracțiunile de corupție au trecut în categoria celor deosebit și excepțional de grave, infracțiuni față de care nu putea fi aplicată procedura acordului de recunoaștere a vinovăției

Procedura de judecare a cauzei pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală (art. 364¹ CPP) se aplica la toate categoriile de gravitate a infracțiunilor și reducerea pedepsei are loc atît la limita maximă cît și la limita minimă a sancțiunii prevăzute de lege pentru infracțiunea respectivă. Astfel, procedura judecării cauzelor pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală a creat o situație mult mai favorabilă persoanelor în privința cărora se judecă cauza, deși garanțiile procedurale sunt asigurate mai bine la procedura ARV.

Prin Legea Parlamentului nr 163 din 20.07.2017 au fost modificate prevederile art. 504 și 509 din Codul de procedură penală, astfel că procedura ARV va putea fi aplicată tuturor infracțiunilor din Partea specială a Codului penal cu excepția infracțiunilor de genocid și a celor contra umanității și reducerea sancțiunilor va avea loc ca și la judecarea în baza probelor administrate la faza de urmărire penală. Această lege a intrat în vigoare la expirarea a două luni de la data publicării, adică din 20 decembrie 2017.

Utilizarea ambelor proceduri speciale de judecare a cauzelor va permite pe viitor în egală măsură reducerea timpului și a cheltuielilor statului pentru actul de justiție, ceea ce va da posibilitate organelor de urmărire penală și a instanțelor de a acorda o atenție mai mare proceselor de judecată în procedură generală.

2.3. Soluțiile adoptate de instanțe.

Conform sentințelor în privința a 148 persoane, analizate pe **anul 2013** au fost condamnate 125 persoane (84%), sentințe de achitare au fost adoptate în privința a 29 persoane (19%) și în privința a 6 persoane (4%) a fost încetat procesul pe temei de reabilitare. În privința unor persoane au fost adoptate sentințe și de condamnare și de achitare

În anul 2013 au fost contestate sentințele în privința a 67 persoane (45%) și în privința a 9 persoane (6%) cu recurs, în total contestate sentințele pe 76 persoane (51%).

Din **sentințele de achitare** au fost contestate de către procuror sentințele în privința a 27 persoane (93% din persoanele achitate) și din ele au fost admise apelurile procurorului în privința a 15 persoane (55%), fiind casate de către instanța de apel cu adoptarea unei noi hotărâri de condamnare. În cazul a 12 persoane (45%) apelurile au fost respinse, menținându-se achitarea, iar în privința a 2 persoane sentințele de achitare nu au fost contestate de procuror, considerând că achitarea a fost legală și întemeiată.

Deciziile CA au fost contestate de către procuror în privința a 12 persoane iar de partea apărării pe 13 persoane, fiind admise recursurile procurorului pe 6 persoane și a părții apărării în privința a 5 persoane, deci pe 11 persoane dintre care CSJ a achitat 4 persoane și a casat deciziile CA cu remitere la rejudecare în apel pe 7 persoane. Cu regret rezultate privitor la rejudecarea acestor cauze nu sunt pînă în prezent, sau nu au fost publicate hotărârile.

Astfel, instanțele ierarhic superioare au constatat că instanțele de fond în privința a 16 persoane (70%) au dispus legal și întemeiat achitarea.

Sentințele de condamnare și de încetare pe teme de nereabilitare în anul 2013 au fost adoptate în privința a 125 persoane din care contestate de către partea acuzării în privința a 24 persoane (19%), iar de către partea apărării – contestate în privința a 36 persoane (29%), în total contestate în privința a 60 persoane (48 %). Din apelurile/recursurile părții acuzării au fost admise de către curțile de apel în privința a 6 persoane (25% din cele contestate de el) și respinse apelurile/recursurile procurorului în privința a 18 persoane (75%). Referitor la apelurile/recursurile părții apărării curțile de apel au admis contestările în privința a 13 persoane (36%) și respinse - în privința a 23 persoane (64%).

Astfel, curțile de apel au admis în jur de 1/3 din contestațiile atît a părții apărării cît și a părții acuzării, iar 2/3 - le-a respins ca nefondate.

Deciziile CA au fost contestate cu recurs ordinar în privința a 26 persoane dintre care în privința a 4 persoane de către procuror, iar în privința a 22 persoane – de către partea apărării. CSJ a admis recursurile în privința a 6 persoane (3 a procurorului și 3 a părții apărării) și a respins recursurile în privința a 20 persoane (1 a procurorului și 19 a părții apărării).

Din recursurile admise în privința a 4 persoane deciziile CA au fost casate cu remiterea cauzelor la rejudecare în apel și rezultatele rejudecărilor nu sunt nici pînă în prezent. Urmează de menționat că în privința a 16 persoane cauzele au fost rejudecate în apel și recurs de câte două ori, iar în privința a 4 persoane - a treia oară au fost remise în instanța de apel pentru rejudecare.

Din sentințele în privința a 142 persoane, studiate pe **anul 2014** rezultă că au fost condamnate și încetate procedurile pe teme de nereabilitate pe 129 persoane (90%), (din ele 114 (80%) condamnate și 11 (8%) încetat procesul pe teme de nereabilitate), achitate – 37 persoane (26%) și în privința a 4 persoane (3%) încetat procesul pe teme de reabilitare. În anul 2014 au fost înaintate 170 de apeluri/recursuri împotriva sentințelor pe 98 persoane (69%). În privința unor persoane au fost adoptate sentințe și de condamnare și de achitare sau încetarea procesului.

Au fost contestate de către procuror **sentințele de achitare pe anul 2014** în privința a 36 persoane (97%) și din ele au fost admise apelurile procurorului în privința a 18 persoane (44% din apelurile declarate de el), fiind casate de către instanța de apel cu adoptarea unei noi hotărâri de condamnare, iar în privința a 19 persoane (56%) apelurile au fost respinse, fiind menținută achitarea. În cazul a 1 persoane sentința de achitare nu a fost contestată de procuror, considerând că achitarea a fost legală.

Deciziile CA au fost contestate de către procuror în privința a 19 persoane iar de partea apărării pe 12 persoane, fiind admise recursurile procurorului pe 7 persoane și a părții apărării în privința a 4 persoane, deci au fost admise în total recursuri pe 11 persoane pe care CSJ a casat deciziile CA cu remitere la rejudecare în apel. Cu regret rezultate privitor la rejudecarea acestor cauze nu sunt pînă în prezent, sau nu au fost publicate hotărârile.

Astfel, instanțele de fond în privința a 23 persoane (62%) au decis legală și întemeiată achitarea.

Sentințele de condamnare pe anul 2014 au fost contestate cu apel/recurs de partea acuzării în privința a 30 persoane (23%), de partea apărării – în privința a 54 persoane (42%). Din apelurile/recursurile părții acuzării au fost admise în privința a 14 persoane (46%) și în privința a 16 persoane (54%) - respinse, iar din apelurile/recursurile părții apărării au fost admise în privința a 20 persoane (37% din cele contestate de parte) și respinse în privința a 34 persoane (63%).

Deciziile CA au fost contestate cu recurs ordinar în privința a 43 persoane dintre care în privința a 13 persoane (30%) de către procuror, iar în privința a 30 persoane (70%) – de către partea apărării. CSJ a admis recursurile în privința a 4 persoane (3 a procurorului și 1 a părții apărării) și a respins recursurile în privința a 39 persoane (1 al procurorului și 29 a părții apărării).

Din recursurile admise în privința a 1 persoane decizia CA au fost casată cu remiterea cauzei la rejudecare în apel și cu casarea deciziilor CA pe sentințele de achitare pe 10 persoane, în total au fost remise la rejudecare în apel cauzele a 11 persoane și rezultatele rejudecării nu sunt. Urmează de menționat că și în acest an unele cauze au fost rejudecate în apel și recurs de câte două ori, iar o cauză a fost rejudecată de 3 ori în apel și recurs ordinar.

Din analiza sentințelor pe **anul 2015** în privința a 225 persoane rezultă că au fost condamnate 178 persoane (79%), achitate 32 persoane (14%) și încetată procedura în privința a 32 persoane (14%). În privința unor persoane au fost adoptate atât sentințe de condamnare cât și de achitare sau încetare a procesului

În anul 2015 au fost înaintate 149 de apeluri/recursuri împotriva sentințelor pe 128 persoane (50%).

Au fost contestate de către procuror **sentințele de achitare pe anul 2015** în privința a 28 persoane (88%) și din ele au fost admise apelurile procurorului în privința a 11 persoane (39% din apelurile declarate de el), fiind casate de către instanța de apel cu adoptarea unei noi hotărâri de condamnare, iar în privința a 17 persoane (61%) apelurile au fost respinse, fiind menținută achitarea.

Deciziile CA pe sentințe de achitare au fost contestate de către procuror în privința a 17 persoane iar de partea apărării pe 5 persoane, fiind admise recursurile procurorului pe 8 persoane, iar a părții apărării – pe 3 persoane pe care CSJ a casat deciziile CA cu remitere la rejudecare în apel în 9 cazuri. Cu regret rezultate privitor la rejudecarea acestor cauze nu sunt pînă în prezent, sau nu au fost publicate hotărârile instanțelor de apel.

Astfel, instanțele de fond la situația din 17.01.2018 în privința a 14 persoane (44%) au decis legală și întemeiată achitarea.

Sentințele de condamnare pe anul 2015 au fost contestate cu apel/recurs de partea acuzării în privința a 42 persoane (20%), de partea apărării – în privința a 87 persoane (80%), în total au fost înaintate apeluri recursuri pe 129 persoane (61%). Din apelurile/recursurile părții acuzării au fost admise în privința a 25 persoane (59%) și în privința a 17 persoane (41%) - respinse, iar din apelurile/recursurile părții apărării au fost admise în privința a 27 persoane (31% din cele contestate de parte) și respinse în privința a 60 persoane (69%).

Deciziile CA au fost contestate cu recurs ordinar în privința a 57 persoane (44% din cele contestate cu apel și 22% din toate cazurile de condamnare și încetare) dintre care în privința a 10 persoane (17%) de către procuror, iar în privința a 47 persoane (83%) – de către partea apărării. CSJ a admis recursurile în privința a 13 persoane (22%), (4recursuri ale procurorului și 9 a părții apărării) și a respins recursurile în privința a 44 persoane (78%), (6 ale procurorului și 38 ale părții apărării).

Din recursurile admise în privința a 2 persoane deciziile CA au fost casate cu remiterea cauzei la rejudecare în apel și cu casarea deciziilor CA pe sentințele de achitare pe 8 persoane, în total au fost remise la rejudecare în apel cauzele a 10 persoane și rezultatele rejudecării nu sunt. Urmează de menționat că și în acest an unele cauze au fost rejudecate în apel și recurs de mai multe ori.

Din studiu sentințelor pe **anul 2016** în privința a 177 persoane rezultă că au fost condamnate 151 persoane (85%), achitate 18 persoane (10%) și încetată procedura în privința a 15 persoane (8,5%). În privința unor persoane au fost adoptate atât sentințe de condamnare cât și de achitare sau încetare a procesului

În anul 2016 au fost înaintate 106 apeluri/recursuri împotriva sentințelor pe 84 persoane (47%).

Au fost contestate de către procuror **sentințele de achitare pe anul 2016** în privința a 15 persoane (83%) și din ele au fost admise apelurile procurorului în privința a 3 persoane (20% din apelurile declarate de el), fiind casate de către instanța de apel cu adoptarea unei noi hotărâri de condamnare, iar în privința a 12 persoane (80%) apelurile au fost respinse, fiind menținută achitarea. În cazul a 3 persoane (16%) sentințele de achitare nu au fost contestate de procuror, considerînd că achitarea a fost legală.

Deoarece multe cauze încă sunt în proces de judecare în instanțele ierarhic superioare studierea deciziilor CA pe sentințe de achitare este prematură.

Reieșind din situația la zi, instanțele de fond în privința a 15 persoane (83%) au decis legală și întemeiată achitarea.

Sentințele de condamnare și încetare pe anul 2016 au fost contestate cu apel/recurs de partea acuzării în privința a 32 persoane (19%), de partea apărării – în privința a 59 persoane (35%), în total au fost înaintate apeluri/recursuri pe 91 persoane (55%). Din apelurile/recursurile părții acuzării au fost admise în privința a 13 persoane (40%) și în privința a 19 persoane (60%) - respinse, iar din apelurile/recursurile părții apărării au fost admise în privința a 22 persoane (37% din cele contestate de parte) și respinse în privința a 37 persoane (63%).

Deoarece multe cauze încă sunt în proces de judecare în instanțele ierarhic superioare studierea deciziilor CA pe sentințe de achitare este prematură.

Din analiza sentințelor pe **anul 2017** în privința a 251 persoane rezultă că au fost condamnate 235 persoane (93%), achitate 15 persoane (6%) și încetată procedura în privința a 26 persoane (10%). În privința unor persoane au fost adoptate atât sentințe de condamnare cât și de achitare sau încetare a procesului

Cît privește contestarea sentințelor și rezultatul judecării acestora pe anul 2017 nu a putut fi calculat din cauza că multe din cauze se află încă în proces de judecare în instanțele ierarhic superioare.

Tabelul nr. 3 Numărul persoanelor condamnate, achitate, încetat procesul

Anii	Persoane pe an	Persoane condamnate/%	Persoane achitate /%	Persoane cu încetarea procesului/%	Sentințe contestate cu apel/recurs în privința a persoane/ %
2013	148	125 (84%)	29 (19%)	6 (4%)	76 (51%)
2014	142	114 (80%)	37 (26%)	15 (10%)	98 (69%)
2015	225	178 (79%)	32 (14%)	32 (14%)	128 (50%)
2016	177	151 (85%)	18 (10%)	15 (8,5%)	84 (47%)
2017	251	235 (93%)	15 (6%)	26 (10%)	-

Tabelul nr 4 Contestarea sentințelor de achitare

Anii	Persoane achitate	Apel procuror	Apel admis	Apel respins	Recurs procuror	Recurs partea apărării	Recurs procuror admis	Recurs pentru apărare admis	CSJ la rejudecare în apel
2013	29 (19%)	27 (93%)	15 (55%)	12 (45%)	12	13	6 (50%)	5 (38%)	7 (64%)
2014	37 (26%)	36 (97%)	18 (44%)	19 (56%)	19	12	7 (37%)	4 (25%)	11 (100%)
2015	32 (14%)	28 (88%)	11 (39%)	17 (61%)	17	5	8 (47%)	3 (60%)	9 (81%)
2016	18 (8,4%)	15 (83%)	3 (20%)	12 (80%)	-	-	-	-	-

Tabelul nr. 5 Contestarea sentințelor de condamnare, încetare a procesului

Anii	Persoane condamnate încetare proces	Apel procuror	Apel procuror admis	Apel procuror respins	Apel partea apărării	Apel părții apărării admis	Apel părții apărării respins	Recurs procuror	Recurs procuror admis	Recurs procuror respins	Recurs partea apărării	Recurs părții apărării admis	Recurs părții apărării respins	CSJ la rejudecare în apel
2013	125	24 (19%)	6 (25%)	18 (75%)	36 (29%)	13 (36%)	23 (64%)	4	3	1	22	3 (14%)	19 (86%)	4+7
2014	129	30 (23%)	14 (46%)	16 (54%)	54 (42%)	20 (37%)	34 (63%)	13	3	10	30	1	29	1+1 0
2015	210	42 (20%)	25 (59%)	17 (41%)	87 (41%)	27 (31%)	60 (69%)	10 (17%)	4	6	47 (83%)	9	38	2+8
2016	165	32 (19%)	13 (40%)	19 (60%)	59 (41%)	22 (37%)	37 (63%)	-	-	-	-	-	-	-

Analizând datele din Tabelele 4 și 5 se vede că ponderea cauzelor cu hotărâri contestate și admise contestările de către instanțele ierarhic superioare este foarte mare, mai ales dacă se va lua în considerare faptul că, de regulă, se contestă hotărârile adoptate pe cauzele judecate în procedură generală cota cărora în mediu nu depășește 50% (vezi Tabelul nr. 1) din toate cauzele pe infracțiunile de corupție.

Astfel, doar apelurile procurorului pe persoane achitate se admit în mediu în jur de 38%, pe persoane condamnate apelurile procurorului se admit în mediu peste 40%, iar apelurile părții apărării se admit în mediu în jur de 35%.

Un procent atât de sporit de casare necesită o atenție mai mare la pregătirea continuă a judecătorilor pe judecarea cauzelor de corupție. Aceasta poate fi soluționată prin specializarea anumitor judecători pentru examinarea cauzelor de corupție. Cu atât mai mult că cadrul legal permite constituirea colegiilor sau completelor specializate.

Recomandare: Conform art. 15 alin. (2) din Legea nr. 514 din 6.07.1995 cu ulterioarele modificări cu privire la organizarea judecătorească care prevede că în cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii sau complete de judecată specializate iar în baza art. 16¹ din aceeași lege președintele instanței aprobă componența colegiilor și asigură specializarea judecătorilor instanței. Deci, fără mari cheltuieli poate fi organizată specializarea judecătorilor pentru judecarea cauzelor de corupție ceea ce va spori calitatea actului de justiție pe această categorie de cauze.

2.4 Încadrarea juridică definitivă a infracțiunilor

Studiu a demonstrat că încadrarea juridică a acțiunilor inculpaților cu care aceștia au fost trimiși în judecată în mare parte a fost menținută și de către instanță de fond.

În anul 2013 doar în privința a 9 persoane instanța de fond a recalificat acțiunile inculpaților, soluția instanței fiind contestată doar în 3 cazuri, în 2 cazuri contestație au depus ambele părți și acestea au fost respinse, pe când într-un singur caz sentința a fost contestată de procuror și instanța de apel a admis apelul, revenind la încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului care a fost trimis în judecată de către OUP.

În anul 2014 doar în privința a 6 persoane au fost recalificate acțiunile inculpaților de către instanța de fond, în unele cazuri instanța de apel a revenit la calificarea dată de o.u.p.

În anul 2015 au fost recalificate acțiunile a 14 inculpați cu intervenirea instanțelor ierarhic superioare care au corectat încadrarea juridică.

În anul 2016 doar în privința a 4 persoane au fost recalificate acțiunile, iar în **anul 2017** instanțele au recalificat doar acțiunile în a 17 persoane

Totodată se constată că atât instanțele de judecată cât și OUP continuă să califice acțiunile inculpaților după calificativul - *cauzarea prejudiciului în proporții considerabile*, reieșind doar din suma prejudiciului, fără a specifica criteriile menționate în alin. (2) art. 126 CP cum ar fi: valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul acesteia, existența persoanelor la întreținere, alte circumstanțe care influențează esențial asupra stării materiale a victimei, iar în cazul prejudiciului drepturilor și intereselor ocrotite de lege – gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Recomandare: OUP și instanțele urmează să respecte strict prevederile art. 126 alin. (2) CP și la calificarea acțiunilor inculpaților cu calificativul „cauzarea daunelor în proporții cconsiderabile” urmează să argumenteze care sunt criteriile prevăzute de lege ce caracterizează cauzarea daunelor considerabile și probele ce confirmă aceste criterii.

În **Tabelul nr. 6** este reflectată situația încadrării juridice a acțiunilor inculpaților în instanța de fond conform sentințelor pe ani. Cercetarea s-a efectuat pe articolele CP care au fost incluse în contract.

Tabelul nr 6. Încadrarea juridică a acțiunilor inculpaților

Articolul din CP	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	2017
Art. 324	36 (24%)	49 (34%)	63 (28%)	31 (18%)	53 (21%)
Art. 325	17 (11%)	5 (3,5%)	24 (10%)	35 (20%)	59 (23%)
Art. 326	38 (26%)	50 (35%)	82(36%)	78 (44%)	136 (54%)
Art. 327	28 (19%)	44 (31%)	39 (15%)	34 (19%)	31 (12%)
Art. 330	-	-	-	-	-
Art. 333	-	-	3 (1%)	2 (1%)	2 (1%)
Art. 334	-	-	3 (1%)	-	-
Art. 191 (2) d), (4) (5)	5 (3%)	5 (3,5%)	3 (1%)	8 (4,5%)	25 (10%)
Art. 256	2 (1%)	-	-	5 (3%)	4 (2%)
Alte art.	64 (43%)	34 (24%)	71 (31%)	34 (19%)	32 (13%)
Numărul de persoane	148	142	225	177	251

Din Tabelul nr. 6 se vede că anual cele mai multe infracțiuni de corupție se săvârșesc prin trafic de influență, corupere activă, corupere pasivă, abuzul de putere sau abuzul de serviciu.

Totodată s-a constatat că practica judiciară nu este uniformă la încadrarea juridică a acțiunilor învinuitorilor și inculpaților la săvârșirea mai multor episoade ale uneia și aceleași infracțiuni. Astfel, în unu din cazuri pentru 2 episoade de trafic de influență inculpații au primit sume de bani necuveniți de la 2 persoane, acțiunile fiindu-i încadrate atât de OUP cât și de instanță în prevederile art. 326 al. (1) CP cu stabilirea pedepsei prevăzută de această normă – amendă 2000 u/c. (exemplu caz. Nr. 1-720-10042015, Judecătoria Drochia⁵). În alt caz din practica Judecătoria Bălți, (nr. 1-488/15) acțiunile inculpatului pe trafic de influență pe trei episoade în cadrul cărora a primit diverse sume de bani de la diferite persoane, au fost calificate atât de OUP cât și de instanță de trei ori pe art. 326 alin. (1) CP cu stabilirea pedepsei pentru fiecare episod separat amendă – 1500 u/c; 1550 u/c și 1600 u/c, iar cu aplicarea art. 84 CP – definitiv prin cumul parțial al pedepselor – amendă 1700 u/c. CA Bălți⁶ a menținut încadrarea juridică și pedeapsa principală stabilită de prima instanță cu aplicarea pedepsei complementare - privarea de dreptul de exercita profesia de pedagog pe 2 ani. Judecătoria Drochia în anul 2017 în privința unei persoane care a săvârșit 28 episoade de trafic de influență i-a încadrat acțiunile de 28 ori în baza art. 326 (1) CP și i-a stabilit pedeapsă de 28 ori în baza acestei legi câte 2 ani 6 luni închisoare pentru fiecare episod în parte. În conformitate cu prevederile art. 84 (1) CP definitiv i s-a stabilit 5 ani închisoare, iar în baza art. 85 (1) CP i s-a stabilit spre executare 5 ani și 2 luni închisoare⁷. Totodată, nu sunt rare cazurile când persoanele sunt condamnate pentru 5-10 episoade de corupere pasivă⁸, trafic de

⁵ http://www.jdr.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=Rusu+Vera+Alexandru+-+art.+326+alin.+1+CP+al+RM&tip_dosar=&=Aplicare

⁶ http://cab.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=Tincu+Liviu+Liviu&tip_dosar=&=Aplicare

⁷ https://jdr.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

⁸ https://jsr.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

influență⁹, iar instanța îi încadrează acțiunile o singură dată, stabilind o pedeapsă pentru toate episoadele. Prin sentința Jud. Chișinău Ciocana nr. 111/2017 din 16.05.2017 pentru 10 episoade de trafic de influență a fost condamnat o singură dată, instanța motivînd că i-a fost înaintată o singură învinuire pe art. 326 (1) CP.

Astfel, atît our cît și instanțele aplică în mod diferit prevederile legii față de diverse persoane prin ce se încalcă principiul egalității tuturor în fața legii.

Recomandare: Pentru a înlătura divergența din practica judiciară de calificare a acțiunilor inculpaților și de stabilire a pedepsei în asemenea situații, Instanța Supremă din stat ar necesita să studieze practica judiciară și să adopte recomandări de interpretare și aplicare corectă a legislației respective întru asigurarea principiului egalității tuturor în fața legii.

De asemenea s-a constatat că la încadrarea juridică a acțiunilor inculpaților prevăzute de art. 256 CP instanțele nu în toate cazurile indică în sentință prin ce metodă specială, expusă de către Plenul CSJ în hotărîrea nr. 11 din 22.12.2014 cu ulterioarele modificări, a fost efectuată estorcarea, reducîndu-se doar la formula că inculpatul a primit remunerarea necuvenită prin estorcare. Astfel, Judecătoria Bălți în sentința nr. 1-1005/2016 din 23.12.16 la constatarea faptei a menționat că inculpatul medic a pretins și primit „prin estorcare pentru prestarea unor servicii în sfera medicală ce țin de obligațiunile sale de serviciu, exprimate prin acordarea asistenței medicale obstetricale calificate la intervenția chirurgicală cezariană, o remunerare ilicită ce nu i se cuvine în sumă totală de 2800 lei” fără a expune ce metodă de extorcare a utilizat inculpatul.

2.5. Pedepsele aplicate pentru infracțiuni de corupție

În **Tabelul nr. 7** sunt reflectate pedepsele aplicate de către instanțe pentru infracțiunile de corupție spre executare pe ani:

Tabelul nr 7 Pedepse aplicate spre executare

Pedeapsa	Anul 2013	2014	2015	2016	2017	% mediu
Amenda	36 (29%)	61 (53%)	80 (45%)	74 (48%)	103 (44%)	44%
Închisoare cu amendă	31 (25%)	36 (31%)	51 (29%)	48 (32%)	68 (29%)	29%
Închisoare fără amendă	28 (22%)	17 (15%)	44 (25%)	29 (19%)	47 (20%)	20%
Închisoare cu executare reală	7 (6%)	21 (18%)	29 (16%)	19 (13%)	25(11%)	13%
Închisoare cu art. 90 CP	48 (38%)	32 (28%)	66 (37%)	58 (38%)	90 (38%)	36%
Obligații (art. 90 (6) CP	15 (12%)	8 (7%)	21 (12%)	12 (8%)	47 (20%)	12%
Aplicarea art. 55 CP	17 (14%)	7 (6%)	1 (0,6%)	3 (2%)	3 (1%)	
Aplicarea art. 79 CP	12 (10%)	3 (2%)	3 (1,6%)	1 (0,5%)	5 (2%)	
Privarea de drepturi (art. 65 CP)	41 (33%)	77 (67%)	101 (57%)	76 (50%)	66 (28%)	47%
Confiscarea specială (art. 106 CP), confiscare extinsă (art. 106 ¹ CP)	1 (1%)	4 (3,5%)	10 (6%)	10 (6,5%) și confiscare extinsă – 1 (0,7%)	27 (11%) și confiscare extinsă – 2 (0,8%)	

⁹ https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

Hotărîrea cu privire la corpurile delictive (art. 162 CPP)	55 (44%)	57 (50%)	112 (63%)	71 (46%)	102 (43%)	49%
Persoane condamnate	125	114	177	153	235	

Deși, prin modificările legislației penale din ultimii ani au sporit considerabil sancțiunile pentru infracțiunile de corupție, inclusiv și amenzile, instanțele aplică amenzile atât ca pedeapsă principală cât și ca pedeapsă complementară la închisoare.

Studiul a demonstrat că amenzile se aplică în mediu în 73% de cazuri, cel mai frecvent este aplicată amenda, acesta fiind și scopul modificărilor legii penale din ultimii ani.

S-au constatat cazuri când instanțele, aplicînd amenda indică doar numărul de unități convenționale fără a indica suma amenzii în lei (sentințele Jud. Chișinău, Buiucani nr. 665/2017 din 28.02.2017, nr. 820/2017 din 27.07.2017, nr. 1314/2017 din 28.07.2017, nr. 1322/2017 din 30.08.2017, sentința Jud. Soroca nr. 155/2017 din 30.06.2017 etc.). Asemenea sentințe nu vor putea fi executate fără adoptarea unei hotărîri suplimentare.

Conform art. 64 alin (3¹) în cazul infracțiunilor ușoare sau mai puțin grave condamnatul este în drept să achite jumătate din amenda stabilită, dacă o plătește în cel mult 72 ore din momentul cînd sentința devine executorie și în acest caz se consideră că sancțiunea amenzii a fost executată integral. S-au depistat cazuri cînd instanța a explicat dreptul persoanei de a achita doar jumătate din amendă, deși aceasta a fost condamnată pentru infracțiune gravă (sentința Jud. Chișinău, Centru nr. 435/2017 din 6.03.2017; sentința Jud. Cimișlia nr. 151/2017 din 30.11.2017, etc). În asemenea cazuri instanțele, contrar cadrului legal, crează niște condiții favorabile condamnaților, deoarece instituțiile care execută sentințele nu verifică gravitatea infracțiunii ci execută sentința adoptată de instanță.

Prin Legea nr. 207 din 29.07.2016, în vigoare din 7.11.2016 art. 64 alin. (2) CP a fost modificat și unitatea convențională a fost recunoscută egală cu 50 lei, deci pentru faptele comise după 7.11.2016 amenda urma să fie stabilită reieșind din valoarea u/c de 50 lei. Prin sentința Jud. Chișinău, Buiucani nr. 1103/2017 din 9.06.2017 pentru infracțiunea săvîrșită în perioada 8.04 – 17.05.2017 a fost stabilită amendă 2000 u/c – 40.000 lei, reieșind din valoarea u/c de 20 lei (redacție veche). Totodată, aceeași instanță prin sentința nr. 589/2017 din 31.05.2017 pentru infracțiune comisă la 22.10.2016, adică pînă la intrare în vigoare a noii legi, a stabilit amendă de 800 u/c – 40.000 lei, reieșind din valoarea u/c de 50 lei.

A crescut considerabil aplicarea pedepsei cu închisoare cu executare reală. Dacă în Studiul din 2013 închisoarea cu executare reală constituia doar 1,5%, pe termen mediu de 7 luni apoi prezentul studiu a demonstrat că pedeapsa cu închisoare reală a constituit în mediu 13% din numărul persoanelor condamnate pentru infracțiuni de corupție.

2.6. Aplicarea confiscării și a hotărîrii cu privire la corpurile delictive

Deși, numărul de cazuri în care soarta corpurilor delictive este hotărîită în favoarea statului crește de la an la an, se menține situația cînd sunt confiscate doar mijloacele bănești care au fost ridicate la ultima tranșă de primire a banilor, pe cînd sumele de bani solicitate sunt mari și se transmit în mai multe tranșe, iar soarta banilor primiți în tranșele de pînă la reținere din conținutul sentințelor nu este clară.

Studiul a demonstrat că confiscarea specială se aplică foarte rar. Astfel, în anul 2013 confiscarea specială a fost aplicată doar 1 persoane (0,8% din persoanele condamnate); în anul 2014 – confiscarea specială s-a aplicat față de 4 persoane (3,5%); în anul 2015 – față de 10 persoane (6%); în anul 2016 confiscarea specială s-a aplicat față de 10 persoane (6,5%) și pentru prima dată s-a aplicat și confiscarea extinsă față de 1 persoană. În anul 2017 confiscarea specială a fost aplicată față de 27 persoane (11%) și confiscarea extinsă față de 2 persoane.

În unele cazuri confiscarea specială continuă să se reducă doar la confiscarea corpurilor delictive, adică a sumelor de bani care au fost ridicate de la inculpații prinși în delict flagrant. Se poate de menționat că în mare parte are loc confiscarea parțială doar a sumelor ridicate de la ultima tranșă primită de persoanele care au fost reținute în delict flagrant, iar celelalte sume primite de condamnați rămân în posesia lor, ceea ce contravine prevederilor art. 106 CP.

Prin sentința Jud Chișinău, Buiucani nr. 249/2017 din 2.06.2017 s-a respins solicitarea procurorului de a confisca 1000 dolari SUA și 10.000 euro în beneficiul Statului, bani transmiși în cadrul traficului de influență, motivînd că aceștia nu au fost recunoscuți ca corpuri delictive. La apelul procurorului Curtea de Apel Chișinău a corectat eroarea, dispunînd confiscarea sumelor menționate.

În unele cazuri instanțele argumentează neconfiscarea sumelor primite anterior reținerii prin faptul că pe cauză nu a fost înaintată acțiune civilă, însă o asemenea argumentare nu se bazează pe prevederi legale. (sentința Jud. Hîncești nr. 448/2016 din 17.02.17.).

Art. 219 CPP prevede condițiile de intentare a acțiunii civile, însă, încasarea bunurilor utilizate la săvîrșirea infracțiunii sau rezultate din infracțiune, adică bunurile dobîndite ilicit inclusiv venituri necuvenite, nu se prevăd ca condiții pentru a înainta acțiune civilă în procesul penal. Venitul dobîndit ilicit constatat de instanță urmează a fi trecut forțat și gratuit în proprietatea statului în temeiul art. 106 CP.

Sunt cazuri cînd sumele ridicate se restituie persoanelor, care le-au oferit inculpaților, deși infracțiunile nu au fost săvîrșite cu extorcare și asemenea soluții nu sunt motivate (sentința Jud. Cantemir, nr 159/2016 din 25.11.16, sentința Jud. Botanica nr. 11/2016 din 29.02.2016, sentința Jud. Buiucani nr. 1408/2016 din 30.11.2016, sentința Jud. Soroca, sediul Florești nr 108/2016 din 5.03.2017, etc.)

Deși Codul penal prin Legea nr. 326 din 23.12.2013, în vigoare de la 25.02.14, a fost completat cu art. 106¹ „Confiscarea extinsă” și prin hotărîrea Curții Constituționale nr. 6 din 16.04.2015 „Pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită)” prevederile acestei legi au fost recunoscute constituționale, în cadrul studiului a fost constatate doar cîteva cazuri de confiscare extinsă, totodată instanțele nu specifică care sumă se confiscă în baza prevederilor art. 106 CP și care sumă este supusă confiscării extinse, de asemenea în conținutul sentințelor nu sunt analizate condițiile prevăzute de art. 106¹ CP pentru confiscare extinsă.

În multe cazuri banii preținși, acceptați, extorcați sau oferii sunt transmiși sub supravegherea și documentarea ofițerilor de investigații în condițiile art. 135 CPP, iar conform alin. (3) al acestui articol acțiunile de transmitere sau primire a bunurilor preținse, acceptate, extorcate sau oferite în mod separat nu constituie infracțiune și în așa situație banii transmiși sub control nu pot fi apreciați ca bunuri utilizate la săvîrșirea infracțiunii sau rezultate din infracțiune deoarece acțiunea de transmitere sub control nu constituie infracțiune, deci aceștia nu pot fi confiscați în temeiul art. 106 CP. Deoarece controlul transmișiei sau primirii banilor, serviciilor ori altor valori materiale sau nemateriale preținse, acceptate, extorcate sau oferite este o acțiune procesuală prevăzută de art. 135 CPP și sumele de bani sau bunurile transmise astfel, în temeiul prevederilor alin (2) pct. 5) din ar. 227 CPP constituie cheltuieli judiciare și ele urmează a fi plătite în condițiile art. 229 CPP.

Luînd în considerație că instanțele în mod diferit interpretează și aplică prevederile legale ce reglementează soarta corpurilor delictive, confiscarea specială, confiscarea extinsă și cheltuielile judiciare, apare necesitatea ca Curtea Supremă de Justiție să vină cu o **Recomandare** în scopul unificării practicii judiciare în aceste domenii.

III. Procesul de individualizare a pedepselor

3.1 Considerații generale

Art. 75 CP prevede condițiile generale de individualizare a pedepsei, conform cărora persoanei recunoscute vinovată de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a CP și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale ale aceluiași cod. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. O pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei. Nu în toate cazurile instanța, aplicînd o pedeapsă mai aspră din numărul celor menționate în lege, își motivează concluzia.

Din analiza sentințelor rezultă că instanțele în mare parte argumentează mult mai detaliat și calitativ individualizarea pedepselor inculpaților.

Totodată nu sunt rare cazurile cînd instanțele continuie să invoce ca circumstanțe ce atenuiază răspunderea penală lipsa antecedentelor penale, faptul că persoana nu este la evidență la narcolog sau psihiatru, deși pentru persoanele publice aceste circumstanțe nu sunt relevante deoarece Legea serviciului public prevede cerințe obligatorii pentru a fi numite sau promovate în funcții publice, ele trebuie să aibă un comportament ireproșabil, să nu aibă antecedente penale.

Deși, atît în Recomandarea CSJ nr. 61 „Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale în cauzele de corupție” cît și în „Gidul cu privire la aplicarea pedepselor” detaliat au fost expuse condițiile de reflectare în sentințe a circumstanțelor atenuante, nu sunt rare cazurile cînd unei și aceleași circumstanțe atenuante i se acordă o dublă valență juridică, în deosebi la procedura simplificată de judecare a cauzei.

3.2. Liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională (art. 55 CP)

Analiza sentințelor demonstrează că s-a redus considerabil numărul de cazuri de aplicare de către instanțe a prevederilor art. 55 CP – liberarea de răspundere penală cu tragere la răspundere contravențională pentru infracțiuni de corupție. Astfel, dacă Primul studiu a constatat aplicarea art. 55 CP în 27% de cazuri, actualul studiu demonstrează că aplicarea acestei norme este în permanentă descreștere (în 2013 – 14%, în 2014 – 3%, iar în 2015 – doar în privința a 1,6%, în 2016 – 2% și în 11 luni 2017 – doar la 1% din persoanele condamnate au fost aplicate prevederile art. 55 CP). Aceasta se explică și prin faptul că prin modificările intervenite recent în legislația penală a fost redusă la maximum posibilitatea aplicării prevederilor art. 55 CP pentru infracțiunile de corupție.

Totuși s-au constatat cazuri de aplicare neîntemeiată a art. 55 CP. Prin sentința Judecătorei Bălți un conferențiar universitar, care a fost trimis în judecată în baza art. 324 al. (1) CP pentru că a pretins și primit de la 7 studenți diverse sume de bani necuvenite de la 300 la 500 lei pentru susținerea examenului pe note bune, instanța i-a recalificat acțiunile în baza art. 256 al. (1) CP, motivînd că nu-i subiect al infracțiunii de corupere pasivă și a dispus liberarea de răspundere penală cu tragere la răspundere contravențională – amendă 150 unități convenționale; corpurile delict - banii în sumă de 1000 lei au fost transferați în beneficiul statului, iar 1700 lei – restituiți studenților. La apelul procurorului care a invocat recalificarea neîntemeiată a acțiunilor inculpatei, instanța de apel a casat sentința și a adoptat o nouă hotărîre prin care a condamnat inculpata în baza art. 324 al. (1) la 4 ani închisoare cu amendă de 1200 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita funcții legate de activități didactice pe 2 ani, în temeiul art. 90 CP s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii cu termen de probă de 2 ani. Corpul delict suma de 1700 lei s-a transmis în beneficiul statului, iar contravaloarea acestora s-a încasat de la ea în beneficiul studenților, în rest sentința a fost menținută.

În alt caz - Judecătoria Ocnița a dispus încetarea procesului penal pe art. 324 al. (4) CP cu liberarea de răspundere penală și tragere la răspundere contravențională – amendă 150 u/c a unui viceprimar pentru că în aprilie 2014 a pretins și primit 100 dolari SUA pentru urgentarea eliberării autorizației de amplasare a unității comerciale în piață. În cazul dat instanța nu a argumentat pe baza căror circumstanțe a ajuns la concluzia că corectarea inculpatului este posibilă fără a fi supus răspunderii penale, așa cum cere art. 55 CP. La recursul procurorului, care a invocat blîndețea pedepsei, instanța de recurs a casat sentința cu adoptarea unei noi hotărîri prin care inculpatul a fost condamnat în baza art. 324 al. (4) CP la amendă penală – 1000 u/c cu privarea de dreptul de a exercita funcția de viceprimar pe 2 ani, în rest, sentința a fost menținută. Astfel, unele instanțe, chiar în cazurile unice de aplicare a prevederilor art. 55 CP pe infracțiunile de corupție, prevăzute de redacția nouă a legii, nu argumentează în deplină măsură concluzia de a libera persoana de răspundere penală cu tragere la răspundere contravențională.

Necătînd la faptul că prin Legea nr. 207 din 29.07.2016, în vigoare din 7.11.2016 sancțiunea prevăzută la alin. (2) art. 55 CP a fost modificată cu amendă de pînă la 500 u/c, de către Judecătoria Orhei, prin sentința din 6 iulie 2017 a încetat procesul penal în privința a doi colaboratori ai Inspectoratului de poliție Orhei și i-a liberat de răspundere penală cu tragere la răspundere contravențională cu aplicarea amenzii de 150 u/c fiecare pentru pretindere și primire prin extorcare a 5000 lei de la părintele unui minor pentru nedocumentarea unui accident rutier comis de minor la 29 spre 30.01.17 cu cauzarea leziunilor corporale. Deși, din însăși fapta descrisă în sentință se întrevăd 2 semne calificative prevăzute la alin. (2) art. 324 CP – corupere pasivă săvîrșită de 2 persoane și prin extorcare, și în asemenea caz nu puteau fi încadrate acțiunile în baza alin. (4), atît o.u.r., cît și instanța, care, de fapt, nu putea ieși din limitele acuzării înaintate de our, au încadrat acțiunile lor în baza alin. (4), iar instanța a găsit de cuviință să le aplice și prevederile art. 55 CP cu sancțiune de 150 u/c. Date despre examinarea cauzei de către instanța superioară nu sunt.

3.3 Aplicarea pedepsei mai blîndă decît cea prevăzută de lege (art. 79 CP).

Studiu a demonstrat că a scăzut esențial numărul de cazuri de aplicare a prevederilor art. 79 CP pentru infracțiunile de corupție. Dacă conform Studiului din 2013 pedepse mai blînde decît cele prevăzute de lege au fost aplicate în 26% de cazuri, apoi analiza actuală a sentințelor a constatat că art. 79 CP a fost aplicat în anul 2013 la 10%, de persoane condamnate, în anul 2014 – la 2%, în 2015 – la 1,6%, în 2016 doar la 0.5% iar în 2017 la 2% de persoane și, de regulă, nu se aplică pedeapsa complementară obligatorie.

Plenul CSJ în Hotărîrea sa nr. 8 din 11.11.2013 „Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei” la pct. 11 a menționat că în conformitate cu art.79 CP, stabilirea pedepsei sub limita minimă sau a unei pedepse mai blînde, care nu este prevăzută în sancțiunea articolului corespunzător din Codul penal, în baza căruia este încadrată infracțiunea, se admite, luînd numai în considerare personalitatea vinovatului în cazul existenței circumstanțelor excepționale, legate de scopul, motivele, rolul vinovatului și comportamentul acestuia pînă la săvîrșirea infracțiunii, în timpul și după săvîrșirea infracțiunii. În spiritul acestei norme penale, se înțelege că trebuie să existe ori în împrejurările în care s-a derulat fapta infracțională, ori în datele privind personalitatea infractorului, circumstanțe, împrejurări, particularități, situații sau stări de lucruri, care constituie excepție de la starea obișnuită a lor ori a personalității inculpatului. Împrejurările obișnuite sînt cele care predomină și caracterizează majoritatea cetățenilor și nu pot fi considerate excepționale.

Însă unele instanțe continuă și în aceste cazuri să nu indice în sentință care circumstanțe le consideră excepționale, menționîndu-le doar pe cele atenuante și lipsa celor agravante¹⁰.

¹⁰http://www.jbt.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=Liutova+Cristina+Vasili&tip_dosar=&=Aplicare

3.4. Suspendarea executării pedepsei (art. 90 CP)

Conform alin. (1) art. 90 CP dacă, la stabilirea pedepsei cu închisoare pe un termen de cel mult 5 ani pentru infracțiunile săvârșite cu intenție și de cel mult 7 ani pentru infracțiunile săvârșite din imprudență, instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat, va ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa stabilită, ea poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate vinovatului, **indicând numai de câțiva în hotărâre motivele condamnării cu suspendare condiționată a executării pedepsei și perioada de probațiune sau, după caz, termenul de probă.**

Aceeași obligațiune a instanței despre necesitatea motivării sentinței în cazul aplicării unei condamnări cu suspendarea condiționată a executării pedepsei rezultă și din conținutul prevederilor art. 394 al. (2) pct. 3) CPP.

Comparativ cu Studiul din 2013, conform căruia art. 90 CP a fost aplicat la fiecare a treia persoană, prezentul Studiu a demonstrat că prevederile art. 90 CP se aplică în mediu la 36% de persoane condamnate.

Deși, numărul de condamnați cu aplicarea prevederilor art. 90 CP sporește, instanțele nu în toate cazurile indică în sentință motivele condamnării cu suspendare condiționată.

Mai mult ca atât, după cum sa menționat, suspendarea condiționată poate fi dispusă doar persoanelor care au fost condamnate la închisoare cu suspendarea executării, stabilindu-le un anumit termen de probă și în conformitate cu prevederile alin. (6) art. 90 CP, concomitent instanța le poate obliga să nu-și schimbe domiciliul și/sau reședința fără consimțământul organului competent, să nu frecventeze anumite locuri, să participe la programe probaționale, și alte obligații prevăzute de lege. Studiul a demonstrat că instanțele au aplicat obligațiunea de a nu schimba domiciliul fără consimțământul organului competent în mediu la 32% de condamnați la închisoare cu suspendarea executării pedepsei.

Într-un caz Judecătoria Șoldănești a aplicat obligațiunea de a nu schimba domiciliul fără consimțământul organului competent față de un condamnat la amendă, necăutând la faptul că legea nu prevede termen de probă la aplicarea amenzii și nu poate fi prevăzută o asemenea obligațiune¹¹. Caz similar a fost depistat și la Judecătoria Criuleni, sediul Dubăsari.

Deși art. 90 alin. (2) CP prevede că termenul de probă se stabilește de către instanță în limitele de la 1 an la 5 ani, Judecătoria Strășeni a stabilit unei persoane condamnate cu suspendarea condiționată termen de probă de 6 luni.

3.5. Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate (art. 65 CP).

Conform art. 65 CP privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul la săvârșirea infracțiunii. Alin. (3) a normei menționate prevede că privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate **poate fi aplicată** ca pedeapsă complementară și în cazurile când nu este prevăzută în calitate de pedeapsă pentru infracțiunile din Partea specială a prezentului cod, dacă, ținând cont de caracterul infracțiunii săvârșite de cel vinovat în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, instanța de judecată va considera imposibilă păstrarea de către acesta a dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

Infracțiunile de corupție în marea majoritate sunt săvârșite de persoane publice în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, de aceea la individualizarea pedepsei unor asemenea inculpați, instanța, în temeiul art. 65 al. (3) CP urmează

11

http://www.jsd.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=Volociuc++Eugeniu++art.44%2C+326+CP+RM&tip_dosar=&=Aplicare

să argumenteze în sentință nu doar cazurile în care aplică această pedeapsă complementară, dar și cauzele de ce nu aplică privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, dacă infracțiunea a fost săvârșită în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități.

Studiul prezent a demonstrat că instanțele au aplicat pedeapsa complementară - privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate în mediu la 47% de persoane condamnate, deși infracțiunile de corupție au fost săvârșite în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu ale persoanelor publice și instanțele în hotărâri nu au argumentat neaplicarea privării de drepturi.

Comparativ cu Studiul din 2013, conform căruia doar în privința a 35% a fost aplicată pedeapsa complementară menționată, în ultimii ani instanțele au sporit aplicarea acestei pedepse, deși nu în toate cazurile hotărârile sunt argumentate.

Totodată, urmează de menționat că în foarte rare cazuri instanțele motivează neaplicarea privării inculpatului de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, deși infracțiunile sunt săvârșite în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități de către inculpați. Ca exemplu: Judecătoria Cahul prin sentința din 23.12.2014 în privința unui master de la o Școală profesională, fiind judecat pe art. 326 al. (1) CP a fost condamnat la 2 ani închisoare cu executare, dat fiind că anterior a mai fost condamnat pentru săvârșirea unei asemenea infracțiuni, dar nici la prima condamnare și nici prin sentința actuală nu a fost privat de dreptul de a exercita funcții publice, fapt ce a creat condiții optime pentru continuarea activității criminale de către inculpat.

S-a constatat, de asemenea, că instanțele nu în toate cazurile indică interdicția a căror drepturi sau a cărei activități i se aplică inculpatului, reducându-se doar la reproducerea prevederilor legale. De exemplu: Judecătoria militară prin sentința din 9.07.2013 a privat inculpatul de „dreptul de a ocupa funcții similare celeia de care s-a folosit la săvârșirea infracțiunii”; aceeași formulă a utilizat-o și Judecătoria Drochia în sentința din 25.04.2014 în privința unui colaborator al poliției rutiere, Judecătoria Florești în sentința din 21.11.2014; Judecătoria Buiucani în sentința din 25.08.2014 a dispus privarea unui ofițer de urmărire penală de „dreptul de a ocupa anumite funcții pe termen de 1 an”, fără a indica care anume funcții; Judecătoria Centru prin sentința din 17.03.2015 a dispus „privarea de dreptul de a ocupa activitate ce ține de administrare pe 3 ani”, etc

Necătfînd la faptul că în majoritatea sentințelor la descrierea faptelor se indică precum că acestea au fost săvârșite de persoane publice, la stabilirea pedepsei ele sunt private de dreptul de a exercita funcții în domenii mult mai înguste cum ar fi: în organele MAI, vamale, justiției și organe de drept, organele Ministerului Sănătății, notariat, etc.

Astfel, Judecătoria Rîșcani mun. Cișinău prin sentința din 3.05.2013 a dispus privarea inculpatului de „dreptul de a ocupa funcții ce țin de activitatea controlului de stat privind calitatea exercitării construcției”; Judecătoria Hîncești din 25.08.2015 a dispus privarea unui ofițer de urmărire penală de dreptul „de a ocupa funcții în organele afacerilor interne”, Judecătoria Căușeni prin sentința din 24.05.2016 a dispus privarea unui inginer coordonator la ÎS „CRIS Registru” – „privarea de dreptul de a exercita funcții publice la ÎS CRIS Registru pe 3 ani”, Judecătoria Drochia prin sentința din 22.01.2016 a dispus „privarea de dreptul de a ocupa funcția de șef al Instituției medico-sanitare publice pe 2 ani”, Judecătoria Chișinău, Buiucani prin sentința nr. 74/2017 din 2.05.2017 a dispus „privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare pe 3 ani”, Jud. Bălți prin sentința nr 364/2017 din 18.07.2017 a dispus „privarea de dreptul de a ocupa funcția de bucătar pe 2 ani”, Jud. Bălți prin sentința nr. 528/2017 din 27.10.2017 a dispus „privarea de dreptul de a completa tabele de pontaj pe 1 an”,

3.6. Alte încălcări stabilite în cadrul Studiului

1. S-a constatat o practică diferită referitor la încasarea cheltuielilor de judecată de la persoanele condamnate. Astfel, unele instanțe încasează de la inculpați cheltuielile pentru:

- efectuarea expertizei dispuse de OUP,

- traducere;
- extrădare;
- salariul procurorului, a consultantului procurorului;
- cheltuieli de birotică, etc.

Alte instanțe resping cererile procurorului de a încasa asemenea cheltuieli, făcând trimitere la prevederile art. 227-229 CPP care nu prevăd o asemenea obligativitate a inculpatului, fiind susținute și de către instanța de apel.

Astfel, doar în anul 2017 instanțele în cazul a 12 persoane au dispus încasarea cheltuielilor de judecată, iar în privința a 20 persoane au respins cererile de încasare a cheltuielilor de judecată motivând că legea nu prevede asemenea încasări.

CSJ urmează să i-a măsurile de rigoare pentru a da explicațiile respective întru unificarea practicii instanțelor în domeniu încasării cheltuielilor de judecată pentru asigurarea principiului egalității tuturor în fața legii.

2. În cadrul studiului de rînd cu erorile menționate mai sus s-au constatat și alte cazuri de încălcare a prevederilor legale care urmează a fi menționate pentru a exclude asemenea încălcări din practica judiciară.

Astfel, Judecătoria Comrat prin sentința din 4.06.2015 a dispus achitarea persoanei pe art. 326 al. (1) Cod penal, totodată a dispus aplicarea măsurii preventive – obligarea de a nu părăsi țara pînă la intrarea în vigoare a sentinței, deși art. 396 CPP prevede că dispozitivul sentinței de achitare trebuie să cuprindă numele și prenumele persoanei, dispoziția de achitare a inculpatului și dispoziții de revocare a măsurilor preventive și asiguratorii, dacă asemenea măsuri au fost aplicate. Mai mult ca atît, conform art. 394 alin. (3) pct. 2) CPP nu se admite introducerea în sentință de achitare a unor formulări, ce ar pune la îndoială vinovăția celui achitat. În asemenea condiții, aplicarea de către instanță a măsurii preventive în privința persoanei achitate, pune la îndoială concluzia instanței privind nevinovăția persoanei, ceea ce contravine prevederilor legii.

3. Art. 393 pct. 5) CPP prevede că în partea introductivă a sentinței se arată datele privind identitatea inculpatului, menționate la art. 358 alin. (1), însă norma dată nu prevede indicarea buletinului de identitate cu număr și serie, cu data eliberării, numărul de identificare a persoanei fizice - IDNP, care sunt date cu caracter personal cu funcții de identificare și urmează a fi protejate de publicare. Dacă și apare necesitatea de constatare a acestor date, ele urmează a fi indicate doar în procesul verbal al ședinței de judecată și nu în sentință, care pe infracțiunile de corupție urmează să fie publicate fără depersonalizare.

Necătînd la aceasta, în multe din sentințele studiate, selectate de pe Portalul instanțelor de judecată aceste date sunt indicate, chiar dacă alte date ale aceleiași persoane sunt depersonalizate.

IV. Concluzii și recomandări

Modificarea legislației penale, adoptarea de către Plenul Curții Sptreme de Justiție a hotărârilor explicative: „**Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale**” din 11.11.2013, „**Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP de către instanțele judecătorești**” din 15.12.2013, „**Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție**” din 22.12.2014 cu modificările din 15.05.2017, publicarea de către Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție la 14.12.2013 pe situl CSJ Recomandarea nr. 61 „**Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale în cauzele de corupție**”, precum și elaborarea în parteneriat cu Colegiul penal al CSJ cu suportul ABA ROLI și cu susținere financiară a Departamentului de Stat al SUA și lansarea în anul 2015 a „**Gidului cu privire la aplicarea pedepselor**” a creat o platformă optimă pentru instanțele de judecată pentru exercitarea actului de justiție pe cauzele de corupție în strictă conformitate cu prevederile legale.

În cadrul Studiului s-a constatat că instanțele atrag o atenție mult mai sporită la întocmirea sentințelor pe cauzele de corupție și în mare măsură asigură respectarea prevederilor legale la adoptarea hotărârilor judecătorești pe această categorie de dosare.

Totodată s-au constatat și abateri de la prevederile legale și de la explicațiile Plenului CSJ în cadrul întocmirii hotărârilor pe cauze de corupție și în cadrul publicării acestora:

1. Deoarece procentul de contestare și de casare a sentințelor pe cauzele de corupție este mult mai mare decât pe alte categorii de infracțiuni apare necesitatea de a specializa judecători pentru judecarea cauzelor de corupție.

Recomandare: Conform art. 15 alin. (2) din Legea nr. 514 din 6.07.1995 cu ulterioarele modificări cu privire la organizarea judecătorească care prevede că în cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii sau complete de judecată specializate iar în baza art. 16¹ din aceeași lege președintele instanței aprobă componența colegiilor și asigură specializarea judecătorilor instanței, de organizat specializarea judecătorilor pentru judecarea cauzelor de corupție ceea ce va spori calitatea actului de justiție pe această categorie de cauze.

2. **La publicarea hotărârilor pe siturile instanțelor** s-a constatat că nu toate hotărârile pe actele de corupție sunt publicate; instanțele depersonalizează o bună parte din hotărâri în privința persoanelor publice, fără a argumenta necesitatea depersonalizării, una și aceeași instanță, chiar și unul și același judecător unele hotărâri pe infracțiuni de corupție le depersonalizează, altele nu, fără a argumenta acest fenomen. Mai mult ca atât, s-au constatat cazuri când datele persoanelor condamnate au fost depersonalizate, iar numerele de identificare de stat ale persoanelor - informație care urmează a fi protejată de publicitate au fost publicate; În unele cazuri instanțele depersonalizează nu doar datele cu caracter personal ale condamnatului, dar și denumirea instanței care a adoptat hotărârea, numele judecătorului, procurorului, avocatului, locul unde a activat persoana publică și funcția pe care a folosit-o la săvârșirea infracțiunii, chiar și suma de bani preținși și primiți ilegal, ceea ce contravine prevederilor Regulamentului menționat.

Recomandare: Consiliul Superior al Magistraturii urmează să revadă Regulamentul cu privire la publicarea hotărârilor și să elaboreze un mecanism mai eficient de publicare a hotărârilor judecătorești, astfel ca să fie asigurate în deplină măsură atât dreptul la viață privată a persoanei cât și dreptul la informație.

3. **La încadrarea juridică definitivă a infracțiunilor.** S-a constatat că atât instanțele de judecată cât și OUP continuă să califice acțiunile inculpaților după calificativul - *cauzarea prejudiciului în proporții considerabile*, reieșind doar din suma prejudiciului, fără a specifica criteriile menționate în alin. (2) art. 126 CP cum ar fi: valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul acesteia, existența persoanelor la întreținere, alte

circumstanțe care influențează esențial asupra stării materiale a victimei, iar în cazul prejudiciului drepturilor și intereselor ocrotite de lege – gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Recomandare: OUP și instanțele urmează să respecte strict prevederile art. 126 alin. (2) CP și la calificarea acțiunilor inculpaților cu calificativul „cauzarea prejudiciului în proporții considerabile” urmează să argumenteze care sunt criteriile prevăzute de lege ce caracterizează cauzarea daunelor considerabile și probele ce confirmă aceste criterii.

4. De asemenea s-a constatat că practica judiciară nu este uniformă la încadrarea juridică a acțiunilor învinuitorilor și inculpaților la săvârșirea mai multor episoade de săvârșire a infracțiunilor, unele instanțe califică fiecare episod separat și stabilește pedeapsă pe fiecare episod în parte, (într-un caz au fost calificate acțiunile persoanei pe 28 episoade de trafic de influență separat și condamnată de 28 ori la 2 ani 6 luni închisoare pentru fiecare episod), pe când alte instanțe califică toate episoadele ca o singură infracțiune și stabilește persoanei o singură pedeapsă. Astfel, persoane care săvârșesc infracțiuni în condiții similare sunt pedepsite diferit, ceea ce duce la încălcarea principiului egalității tuturor în fața legii.

Recomandare: Pentru a înlătura divergența din practica judiciară de calificare a acțiunilor inculpaților și de stabilire a pedepsei în asemenea situații, Curtea Supremă de Justiție necesită să studieze această practică judiciară și să adopte recomandări de interpretare și aplicare corectă a legislației respective întru asigurarea principiului egalității tuturor în fața legii.

5. **Aplicarea confiscării și a hotărârii cu privire la corpurile delictive.** S-a constatat că în multe cazuri confiscarea specială continuă să se reducă doar la transmiterea corpurilor delictive, adică a sumelor de bani care au fost ridicate de la inculpații reținuți în delict flagrant și în mare parte de cazuri se confiscă banii ridicați doar la ultima tranșă, deși sumele de bani se primesc în mai multe tranșe.

Luând în considerație că instanțele în mod diferit interpretează și aplică prevederile legale ce reglementează soarta corpurilor delictive, confiscarea specială, confiscarea extinsă și cheltuielile judiciare, apare necesitatea ca Curtea Supremă de Justiție să vină cu o **Recomandare** în scopul unificării practicii judiciare în aceste domenii.

6. **Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate (art. 65 CP).** În cadrul Studiului s-a constatat că în foarte rare cazuri instanțele motivează neaplicarea privării inculpatului de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, deși infracțiunile sunt săvârșite în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități de către inculpați.

Recomandare: În toate cazurile de constatare a faptului că infracțiunile au fost săvârșite în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități de către inculpați, instanțele, în temeiul art. 63 alin. (3) CP, urmează să se expună asupra necesității aplicării sau neaplicării privării inculpatului de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.